#Matine 001: Agora

Matematik ve Matematik Mühendisliği Topluluğu[1]

[1]Affiliation not available

October 12, 2020

Hypatia fikirleriyle ve öğrenmeye olan aşkıyla döneminin tüm baskılarına rağmen hayatı sorgulamaktan asla vazgeçmeyen, İskenderiye'nin sönen ışığıydı. Dünya tarihinin gelmiş geçmiş en büyük ve değerli kütüphanelerinden biri olan İskenderiye Kütüphanesi yağmalanırken tek bir parşömen parçası için bile canını feda etmeye hazır matematikçi Hypatia'nın hayatı, 2009 yılında Agora filmiyle beyaz perdeye taşındı. MMMT olarak bu yazımızda filmi izlerken dikkatimizi çeken noktalara değinmeye çalıştık.

SPOILER Yazımız filmdeki olaylara dair bilgiler içermektedir.

Film Roma İmparatorluğu'nun en önemli unsurlarından biri olan sadece kültürü değil aynı zamanda dini de simgeleyen İskenderiye Kütüphanesi'nde geçiyor. Kendini bilim ve felsefeye adamış, erkek egemenliğine rağmen din ve iktidar savaşlarının ortasında mücadelesini sürdürmüş, asla öğrenmekten ve sorgulamaktan vazgeçmeyen tarihin kadın savaşçılarından biri olarak bilinen ilk kadın matematikçi Hypatia'nın hayat öyküsünü konu alıyor. Aynı zamanda filmi izlerken dönemin kültürel, sosyal ve siyasi yapısını yakından öğrenme şansı buluyoruz.

Agora; Alejandro Amenábar'ın yönettiği, Amenábar ve Mateo Gil tarafından yazılan, 9 Ekim 2009'da yayınlanan İspanyol-İngiliz yapımı tarihi drama filmidir. Filmin başrolünde Rachel Weisz, Max Minghella, Oscar Isaac yer alıyor. 13 dalda GOYA'ya adaylığı bulunan film, en iyi özgün senaryo, en iyi sanat ve yapım yönetimi dahil 7 dalda ödül almıştır. Film çekimler açısından teknik ve görsel olarak seyircide çok büyük bir

Posted on Authorea 12 Oct 2020 | CC-BY 4.0 | https://doi.org/10.22541/au.160253894.40785596/v1 | This a preprint and has not been peer reviewed. Data may be preliminary.

etki bırakmasa da bunu gerek konusu gerekse başarılı oyunculuklar ile telafi ediyor. Kesinlikle filmde bizi en çok etkileyen unsurlardan biri de insanı soru sormaya ve düşünmeye sevk etmesi oldu.

Agora; Yunan Klasik Çağı'nda, bir sitenin sosyal, siyasi ve ticari işlerini görüşmek üzere yurttaşların toplandığı şehir merkezi anlamına gelir. Bu merkezler kimin elindeyse yönetim ona ait olur. Mısır eyaletindeki İskenderiye; Eski Dünya'nın Yedi Harikası'ndan biri olan İskenderiye Feneri ve bilinen en büyük kütüphanesiyle kısmen de olsa parlamaya devam etmekteydi. Şehirde geleneksel Paganlık, Yahudilik ve yasaklanmış olmasına rağmen Hristiyanlık bir arada yer almaktaydı. Film boyunca farklı inançlar arasında iktidar savaşları yaşanıyor, her dinin mensubu kendini haklı görüyor, iktidardakiler dini kullanarak insanları birbirine düşürüyor ve saptırarak istediklerini elde etmeye çalışıyorlar. Tüm bunların yanı sıra bilime, kadına ve özgür düşünceye verilen bir değerden bahsetmek neredeyse imkansız.

Filmin odak noktası olan Hypatia; gökyüzünün düzenini sorgulayan, dogmatik fikirleri kabul etmeyen, düşünceye değer veren, aşkın bir erkekle yaşanacak bir duygu değil de evrenle, bilimle ve gerçekle yaşanılacağına inanan özgür ruhlu bir kadındır. Filmde yer yer babası Theon'un kızının özgürlüğüne olan isteğini görebiliyoruz. Hatta Hypatia'nın öğrencilerinden biri olan Oresto'nun aşkını ilanından sonra filmde şu şekilde bir diyalog geçiyor:

> ***Theon:*** *Hypatia, bir erkeğe bağlı kalacak, öğretme özgürlüğü olmayacak ya da düşündüklerini söyleyemeyecek öyle mi?*
>
> ***Theon'un yanında duran belirsiz bir adam:*** *Tanıdığım en parlak filozof, bilimle uğraşmayı bırakacak.*
>
> ***Theon:*** *Hayır. Bu, onun için ölüm olur.*

Posted on Authorea 12 Oct 2020 | CC-BY 4.0 | https://doi.org/10.22541/au.160253894.40785596/v1 | This a preprint and has not been peer reviewed. Data may be preliminary.

Hypatia öğrencileri arasında inanç ayrımı yapmadan, Öklid'in ilk kuralındaki gibi eğer iki şey üçüncüye eşit ise hepsi birbirine eşittir ilkesini benimseyerek, İskenderiye Kütüphanesi'nde ders vermeye devam etmiştir. İşte tüm bunlar yüzünden filmin ilerleyen sahnelerinde herkesin hedefi haline gelmiştir.

Filmi genel olarak iki bölümde incelemek mümkün. İlk bölümde Hypatia'nın hayatı ve Pagan-Hristiyan tartışmaları baskın iken; ikinci bölümde Hristiyan-Yahudi tartışmaları yer alıyor ve din üzerinden yapılmaya çalışılan baskılar hissediliyor.

Filmde yaşanan tüm bu siyasi olayların yanı sıra Hypatia'nın Dünya'nın hareketini ve yıldızların gökyüzünde nasıl durduğunu sorgulamasına aynı zamanda yürüttüğü matematik ile ilgili çalışmalarına da

Posted on Authorea 12 Oct 2020 | CC-BY 4.0 | https://doi.org/10.22541/au.160253894.40785596/v1 | This a preprint and has not been peer reviewed. Data may be preliminary.

yer verilmiş. Apollonios Konikleri ve Aristarchus'un bahsedildiği çarpıcı sahneler de mevcut. Bu konuda dikkatimizi çeken bir başka konu ise Hypatia'nın fikir alışverişleri sırasında düşünce ister bir köleden ister bir öğrencisinden gelmiş olsun mutlaka değerlendirmesi ve kendi mantık süzgecinden geçirmesi oluyor.

"How many idiots do you think have asked themselves why these stars don't fall? But you, you who have been trained in wisdom, know that the stars move neither up nor down. "

''Sizce kaç aptal kendi kendine bu yıldızlar neden düşmez diye sormuştur? Ama siz, bilgelikle eğitilen siz, yıldızların ne aşağıya ne de yukarıya hareket etmediğini biliyorsunuz."

(Hypatia, Agora)

İskenderiye Kütüphanesi'nin bertaraf edilmesi sırasında o kadar bilginin ayaklar altına alınması, yakılması, yok edilişi tartışmasız filmin en yürek burkan sahnelerinden biriydi. İlerleyen sahnelerde Hypatia'nın gözyaşları ve çaresizliği ile sembolize edilen içler acısı durum seyircinin kalbine dokunmayı başarmış. Dönemin şartlarının ve toplumun baskısının Hypatia'nın özgür düşünme ve yaşama çabasını ne kadar zedelediğini görüyoruz.

Posted on Authorea 12 Oct 2020 | CC-BY 4.0 | https://doi.org/10.22541/au.160253894.40785596/v1 | This a preprint and has not been peer reviewed. Data may be preliminary.

Film boyunca bizi düşündüren diğer bir konu ise Hypatia'nın çıkmazda olduğu bir an tüm bildiklerini bir kenara atıp her şeyi yeniden düşünmeye başlaması oldu. Her ne kadar kolay gözükse de bu durum onun gerçeğe ulaşmak için verdiği olağanüstü mücadelenin bir göstergesidir.

''Keep the right to think, because thinking wrong is better than not thinking at all."

''Düşünme hakkınızı koruyun, çünkü yanlış düşünmek hiç düşünmemekten daha iyidir. "

(Hypatia, Agora)

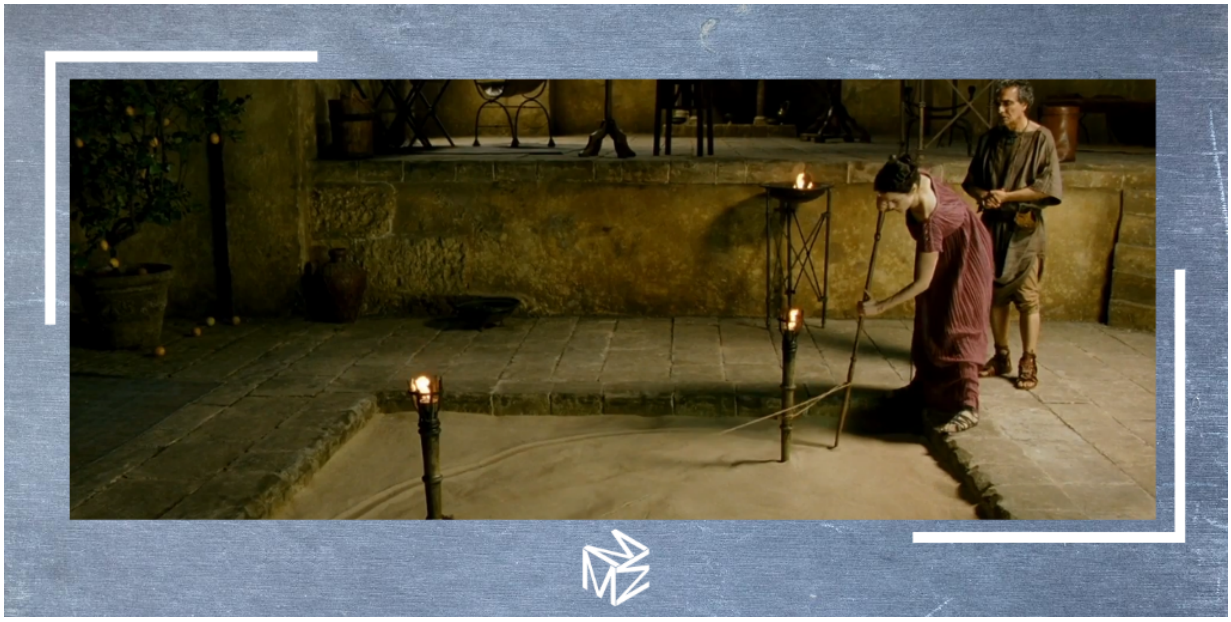
Aynı zamanda filmde Hypatia'nın Dünya'nın yörüngesinin eliptik olduğu gerçeğini bulmasına şahitlik etme fırsatı da buluyoruz. Bu gerçeğe ulaşılırken filmde kullanılan araçlar oldukça ilgi çekici ve Hypatia'nın o anki heyecanı, mutluluğu ve tatmin oluşu çok güzel ifade edilmiş.

"If I could just unravel this just a little bit more, and just get a little closer to the answer, then... Then I would go to my grave as a happy woman."

''Gökyüzünün sırrını çözdüğüm zaman, işte o zaman mutlu bir kadın olarak mezarıma gideceğim."

(Hypatia, Agora)

Posted on Authorea 12 Oct 2020 | CC-BY 4.0 | https://doi.org/10.22541/au.160253894.40785596/v1 | This a preprint and has not been peer reviewed. Data may be preliminary.

Filmin sonlarında kaos ortamı sürerken sıra Hypatia'ya da geliyor. Dinsiz olduğu için danışmanlığı eleştiriliyor, hatta yönetici ve psikopos için iki Hristiyan bir dinsizin elinde tabirleri kullanılıyor. Cadı olmakla suçlanıyor, bir kadın olarak bu kadar ön planda olması dönemin cahil zihniyetini rahatsız ediyor. Kendisine "Tanrıya inanmıyor musunuz?" denildiğinde "Ben felsefeye inanıyorum." diye cevap vererek tüm cesaretiyle dik bir duruş sergiliyor ve bunun ardından yönetimde sözü geçen insanlar tarafından ölümle cezalandırılıyor. Taşlanıp, işkence ve linç ediliyor bedeni parçalanıp yakılarak öldürülüyor.

"Synesius, you don't question what you believe, or can not. I must."

''Synesius, sen neye inandığını sorgulamıyorsun, sorgulayamazsın. Ama ben mecburum."

(Hypatia, Agora)

Kendi görüşlerini karşı tarafa empoze etmekten haz duyan merciiler, etraftaki insanların bilgilenmesini, öğrenmesini, aydınlanmasını ve doğru olanı bulmasını istemiyorlardı çünkü bu onların liderliklerinin önüne geçecekti. Hypatia'yı da bilime inandığı ve insanlara yaydığı için suçlayıp, inançsız olduğunu öne sürerek katlettiler. Aslında Hypatia sadece bir semboldü katledilen bilimdi. Dünya'nın yörüngesinin eliptik olduğu gerçeğine Hypatia'dan 1200 yıl sonra ulaşıldı. **İnsanlık, Hypatia'nın katledilmesiyle 12 asır kaybetti.**

Dünya üzerinde henüz bir avuç insanken bile insan ırkının cehaletinin evrenselliğini tüm çıplaklığı ile gözler önüne seren yönetmen Alejandro Amenabar ayrıca ön yargı, dogmalar, cinsiyetçilik ve bağnazlık ile yoğurulmuş olan insan ırkının yüzlerce yılda bile medeniyet inşaasında ne kadar az ilerleyebildiğini gözler önüne sermiştir. Filmde dinin bilim üzerindeki etkisini ve ötekileştirmeyi estetik bir perspektifte görsek de asıl sorun dinlerde değil insanlardadır. İnsanların düşüncelerinde, eğitimlerinde ve bakış açılarındadır. Evrensel bir gerçek vardır ki özgür düşüncenin olmadığı yerde bilim de sanat da olmaz.

Biz de MMMT olarak hem düşüncelerimizde hem de yaşantımızda özgür bırakıldığımız bir dünya dileyerek yazımızı burada sonlandırıyoruz. **Film ile ilgili yorumlarınızı sosyal medya hesaplarımızdan bizlerle paylaşmayı unutmayın!**

Yazımıza atıfta bulunmak için aşağıdaki gibi APA formatını kullanabilirsiniz:

MMMT. (2020, Ekim 10). *#Matine 001: Agora.* -erişim tarihi- tarihinde,

Posted on Authorea 12 Oct 2020 | CC-BY 4.0 | https://doi.org/10.22541/au.160253894.40785596/v1 | This a preprint and has not been peer reviewed. Data may be preliminary.

www.authorea.com/463126/L339S2zE2O1CPb2zhHTDaQ adresinden erişildi.

Referanslar

[1] IMDB. (2009, Ekim 9). *Agora*. 28 Ağustos 2020 tarihinde,
https://www.imdb.com/title/tt1186830/ adresinden erişildi

[2] Britannica (2020, Şubat 26). *Hypatia*. 28 Ağustos 2020 tarihinde,
https://www.britannica.com/biography/Hypatia adresinden erişildi.

Posted on Authorea 12 Oct 2020 | CC-BY 4.0 | https://doi.org/10.22541/au.160253894.40785596/v1 | This a preprint and has not been peer reviewed. Data may be preliminary.